

Děloha na leasing

Špatné zákony jsou nejhorším druhem tyranie. E. Burke

Případ Ludmily Brožové-Polednové ukázal mezery našeho právního systému. V současné době se chystá ministerstvo spravedlnosti k dalšímu spornému kroku – návrhu na právní úpravu náhradního (surogátního) mateřství.

O co jde? Žena, která nemůže mít dítě, se dohodne se ženou, která dítě mít může, ta se nechá oplodnit; způsobů je mnoho, od přirozeného až po zavedení nějakého oplodněného vajíčka do dělohy. Po porodu matka odevzdá dítě a může jít. Má se tím prý pomoci těm nešťastným ženám, které přece mají právo na dítě. Návrh už dvakrát projednával vládní výbor pro lidská práva. Pod pokličkou, bez širší odborné a společenské diskuze. Nebo všichni, kteří by do toho měli promluvit, jenom dělají, že o ničem nevědí?

Realizace by znamenala rozvrat stávajícího rodinného práva vypuštěním paragrafu, jenž určuje jako matku ženu, která dítě porodila. Pokud ne, dítě nebude vymahatelné v případě, že jeho matka zareaguje tak, jak jí příroda velí, a odmítne je vydat. Na práva dítěte nikdo z předkladatelů nepomyslel, asi má být rádo, že po něm toužili! Ale co když ho nebudou pro nějakou vadu chtít? Co mu řeknou, až dospěje? Nestačil už jeden Oidipus?

Z etického hlediska je přinejmenším problematické povýšit dítě na komoditu, kterou mohu získat, protože to chci, nebo také protože na to mám. Z téhož úhlu pohledu je zpředmětnění matky na inkubátor (bez citových vazeb k plodu, s nímž se devět měsíců intenzivně sžívá?) jakousi formou prostituce. Legislativně poženané.

Biopsychosociální rizika jsou předkladatelům španělskou vesnicí. Proč by ne, když zastánci a realizátoři těchto postupů nemají důvod publikovat zprávy o komplikacích a tak se o úmrtí surrogátní matky dočteme jen v denním tisku, ale ne v odborné literatuře.

Těhotenství je sice fyziologický děj, ale v jeho průběhu, při jeho vyvrcholení i po něm se může mnoho stát. Od hypertenze, diabetu a dalších nemocí a jejich komplikací, přes možnost psychických poruch, až po úmrtí.

Vztah matka – dítě se vyvíjí od početí a příprava na mateřství je komplexní, protože jejím smyslem je ochrana bezbranného jedince. Není to o chutích na kyselé okurky, ale o přestavbě hormonálního a nervového systému. Připoutávací vazba (attachment) je vitálně důležitý program. Co se stane po destrukci tohoto děje v jeho zenitu? Jaké problémy tam lze čekat? Konkrétně různé, obecně vždy velké.

Osiřelá matka má k dispozici mechanismy, jež jí pomohou situaci zvládnout, odtržený novorozenec je na tom mnohem hůř. Rytmus matčina srdce, zvuk jejího hlasu, vůně a chuti, na něž byl nastaven – to vše je pryč a cizí prostředí je pro něj dvojnásob cizí. A cizím často zůstane celý život; v dospívání mají adoptovaní jedinci dvojnásobek psychických obtíží a sebevražedných pokusů než jejich standardně vyrůstající vrstevníci. Ani adoptivní matka nemá vyhráno: je ohrožena depresí, která souvisí s pocitem přetížení v nové situaci.

Ve hře jsou ale především velké peníze. Non olet. A ptejme se, komu budou padat.

Radkin Honzák

MUDr. Radkin Honzák, CSc.

Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK
Albertov 7, 128 00 Praha 2
radkinh@seznam.cz
